

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
1.1 Төслийн нэр:	3
1.2 Төслийн зорилго:	3
1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл:	3
1.4 Төслийн хүчин чадал.....	3
1.5 Үйлдвэрийн ашиглалтын технологи:.....	4
1.6 Эцсийн бүтээгдэхүүн:	5
1.6.1 Цахилгаан хангамж.....	6
1.6.2 Усан хангамж:.....	7
1.6.3 Дулаан хангамж	7
БҮЛЭГ 2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ.....	8
2.1 Төслийн байршил:	8
2.2 Төслийн физик газарзүй:.....	10
2.3 Уур амьсгал:.....	10
2.4 Ус зүй.....	10
2.5 Ургамал зүй.....	10
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГУЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	11
3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөө:.....	11
3.2 Хөрс ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөө:.....	11
БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	12
БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	17
БҮЛЭГ 7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ	18
БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	18
БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
БҮЛЭГ 10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	21
БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
БҮЛЭГ 13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ.....	25

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг № 1 Баяжуулах технологийн схэм	5
Зураг № 2 Төслийн талбайн байршлын зураг	9

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт №. 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	3
Хүснэгт №. 2 Төслийн талбайн координат	8
Хүснэгт №. 3 БОМТ нийт зардал	13
Хүснэгт №. 4 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	16
Хүснэгт №. 5 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	17
Хүснэгт №. 6 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах	18
Хүснэгт №. 7 Түүх соёлын өв	19
Хүснэгт №. 8 Осол эрсдэлийн төлөвлөгөө	20
Хүснэгт №. 9 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	21
Хүснэгт №. 10 Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөө	22
Хүснэгт №. 11 Удирдлага зохион байгуулалтийн төлөвлөгөө	24
Хүснэгт №. 12 Оршин суугчдад тайлагнах	25

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн нэр:

Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутаг орших “Алс (Дальний) хайлуур жоншны ордын урд хэсэг /хүдрийн биет 1, 1а,2/-ийг ашиглах” төсөл

1.2 Төслийн зорилго:

Төсөл хэрэгжүүлэгч “ХТД” ХХК нь Монгол улсын засгийн газраас хэрэгжүүлж буй цогц бодлогын хүрээнд уул уурхайн салбарыг онцгой анхаарч байгаатай уялдуулан Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр сумын нутагт орших “Толгод” нэртэй талбайн Өндөр-Овоо хайлуур жоншны ордын 30-р хүдрийн биетэд өөрийн хөрөнгөөр 2018-2019 онд геологи хайгуулын ажлыг хийж нөөцийг тогтоон ЭБМЗ-р батлуулсан. Тус ордыг Монгол улсын хууль, холбогдох дүрэм журмын хүрээнд эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, байгаль орчинд ээлтэй байхаар уурхайн ашиглалт явуулах цаашлаад улс, орон нутгийн эдийн засагт үнэтэй хувь нэмэр оруулах, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг нэвтрүүлэх, орон нутгийн иргэдийг ажлын байраар хангах, уурхайн хаалт, нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийж, орон нутагт хүлээлгэн өгөх зэрэгт энэ төслийн зорилго оршино.

1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл:

Төсөл хэрэгжүүлэгч	“ХТД” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар	9011662124
Регистрийн дугаар	6165524
Хаяг	Улаанбаатар хот, Хан-уул дүүрэг, 11-р хороо, 7 хэсэг, оргил стар 58 байр, 85 тоот
Утас	88053300

Хүснэгт №. 1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

1.4 Төслийн хүчин чадал

Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших Алс (дальний)-ийн хайлуур жоншны ордод 2019 оны 05 дугаар сарын 31-ийн өдрийн хурлын ХХ-10-02 тоот дүгнэлтийг үндэслэн гаргасан АМГТГ-ын даргын 2019 оны 06 дугаар сарын 25-ны өдрийн Н/66 дугаар тушаалаар бодитой (В) зэргээр 200.3 мян.тн жоншны хүдэр, боломжтой (С) зэргээр 168.04 мян.тн жоншны хүдэр, нийт (В+С) зэргээр 368.35 мян.тн жоншны хүдэр, хүдрийн дундаж агуулга 44.49%, жоншны хэмжээ 165.3 мян.тн нөөцийг ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүхэлд бүртгүүлсэн

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

байна.

Тус уурхай нь 1,1 ба 2-р хүдрийн биетийг ил болон далд аргаар 4 жил /Ил уурхайн жилийн хүчин чадал 100.0 мян.тн бөгөөд ил уурхайн эцсийн хүрээн дэх нөөцийг ашиглах хугацаа 3 жил, далд уурхайн жилийн хүчин чадал 50.0 мян.тн хүдэр бөгөөд далд аргаар ашиглах нөөцийг ашиглах хугацаа 1 жил/

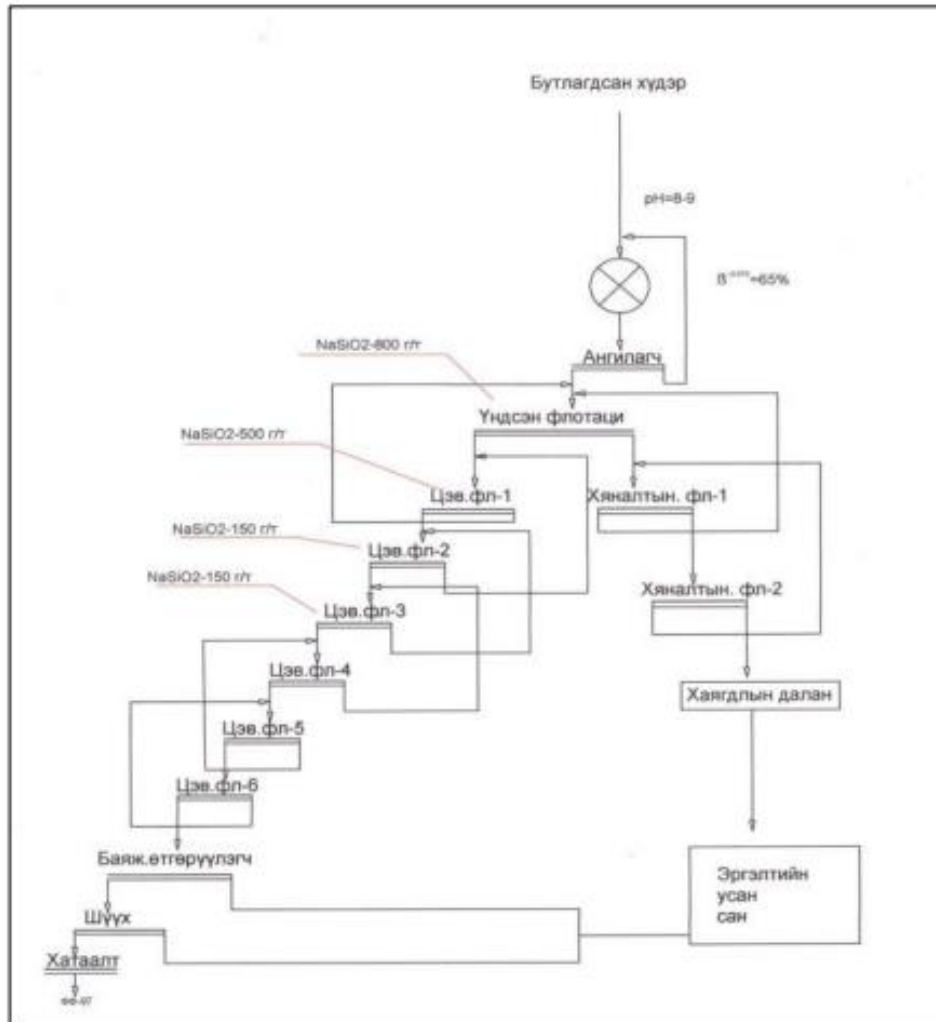
1.5 Үйлдвэрийн ашиглалтын технологи:

Ордыг автотээвэртэй, гадаад овоолготой ашиглалтын системээр ашиглах ба ил уурхайн ашиглалтын жилд 232.571 мян.тн хүдэр, 1.132.449 мян.м³ хөрс хуулалт, далд уурхайн ашиглалтын жилд 38.855 мян.тн хүдэр олборлолт хийж, 96.2% агуулгатай 132.916 мян.тн жоншны баяжмал үйлдвэрлэх бөгөөд Хажуу улаан дахь “Зунпируэ”ХХК болон “Эрдэнэт хун” ХХК-ийн баяжуулах үйлдвэрт нийлүүлэхээр төлөвлөж байна.

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1.6 Эцсийн бүтээгдэхүүн:

Жоншны ордын хүдрийг флотацийн аргаар баяжуулж, баяжуулах үйлдвэрийн технологиос гарах эцсийн бүтээгдэхүүн нь жоншны баяжмал байна. “Зунпируэ” ХХК-ийн хүдэр баяжуулах үйлдвэрт жилд 38,471 тн хүдэр баяжуулна. Төслийн нийт хугацаанд хүдэр баяжуулах үйлдвэрт 96.2% агуулгатай 15,413 тн жоншны баяжмал үйлдвэрлэнэ

Зураг № 1 Баяжуулах технологийн схем

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

1.6 Төслийн дэд бүтэц:

1.6.1 Цахилгаан хангамж

Алс хайлуур жоншны ордын төсөлд Баргилт төмрийн хүдэр баяжуулах үйлдвэр Бор-Өндөр чиглэлийн 35 кВ-н өндөр хүчдэлийн шугамаас 35/6 кВт-ын өндөр хүчдэлийн шугам татаж цахилгаан хэрэглэгчдийг эрчим хүчээр хангахаар тусгасан. 30-р хүдрийн биетийг ашиглах төсөлд Алс хайлуур жоншны уурхайгаас 0.4 кВ-ын ЦДАШ татаж уурхайн цахилгаан хэрэглэгчдийг хангахаар тусгалаа.

30-р хүдрийн биетийг ашиглах уурхайн цахилгаан эрчим хүчний гол хэрэглэгчид нь:

- Ил уурхайн цахилгаан хэрэглэгчид

Алс төсөлд байх цахилгаан эрчим хүчний хэрэглэгчид

- Уурхайн хотхоны хэрэглэгчид
- Засварын газрын хэрэглэгчид
- Уурын зуух, ус хангамжийн хэрэглэгчид

Уурхайн цахилгаан зарцуулалт

Үндсэн цахилгаан хэрэглэгч нь уурхайн хотхоноос гадна ил уурхай, тэсрэх материалын агуулах зэрэг байх болно. Мөн түүнээс гадна ашиглалтын туршид засварын газар, шатахуун түгээгүүр зэрэг хэрэглэгчид цахилгаан эрчим хүч хэрэглэнэ.

Уурхайн хэсгүүдийн цахилгаан хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо, түүний үр дүнг дараах хүснэгтүүдэд үзүүлэв. Үүнд:

- Ил уурхайн цахилгаан хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо
- Уурхайн хотхоны хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо
- Хяналт шинжилгээний лабораторийн хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо
- Уурхайн засварын хэсгийн хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо
- Уурхайн уурын зуухны хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо
- Уурхайн ус хангамжийн хэсгийн хэрэглэгчид, тэдгээрийн цахилгаан ачааллын тооцоо

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

30-р хүдрийн биетийг ашиглах төслийн цахилгаан хэрэглэгч нь ил уурхайн цахилгаан хэрэглэгчид байна. Алс уурхай дээр байх 35/6.3 кВ-н хүчний трансформатораас 30-р хүдрийн биетийг ашиглах төсөл рүү 3 км урт 0.4 кВ-ын ЦДАШ татна.

Усан хангамж: Усны үндсэн хэрэглэгч нь уурхайн тосгон ба далд уурхайн өрөмдлөгийн ажил байна. Далд уурхайн усан хангамжийг ордоос 1 км зайд байрлах гар худгаас 5 тн багтаамжтай цистернээр зөөвөрлөж гүйцэтгэнэ.

1.6.2 Усан хангамж:

30-р хүдрийн биетийг ашиглах төсөл нь Алс уурхайгаас 0.4 кВ–ын өндөр хүчдэлийн шугам салаалж, шаардлагатай 150 кВа–ын трансформатор угсран уурхайг цахилгаанаар хангана

1.6.3 Дулаан хангамж

Уурхайн ажилчдын гэрийг гар галлагаагаар халааж, уурхайн захиргаа болон гал тогоо, засварын газрын барилга байгууламжуудын халаалтыг уурын зуухаар халаахаар төлөвлөсөн.

Уурхайн оффисын байр, гал тогоо, амралтын байр зэрэг уурхайн халаалт шаардлагатай бүхий л хэрэглэгчдийг хүйтний улиралд халааж дулааны улиралд халаалтыг зогсоохоор төсөлд тусгаж өгсөн

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

**БҮЛЭГ 2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ**

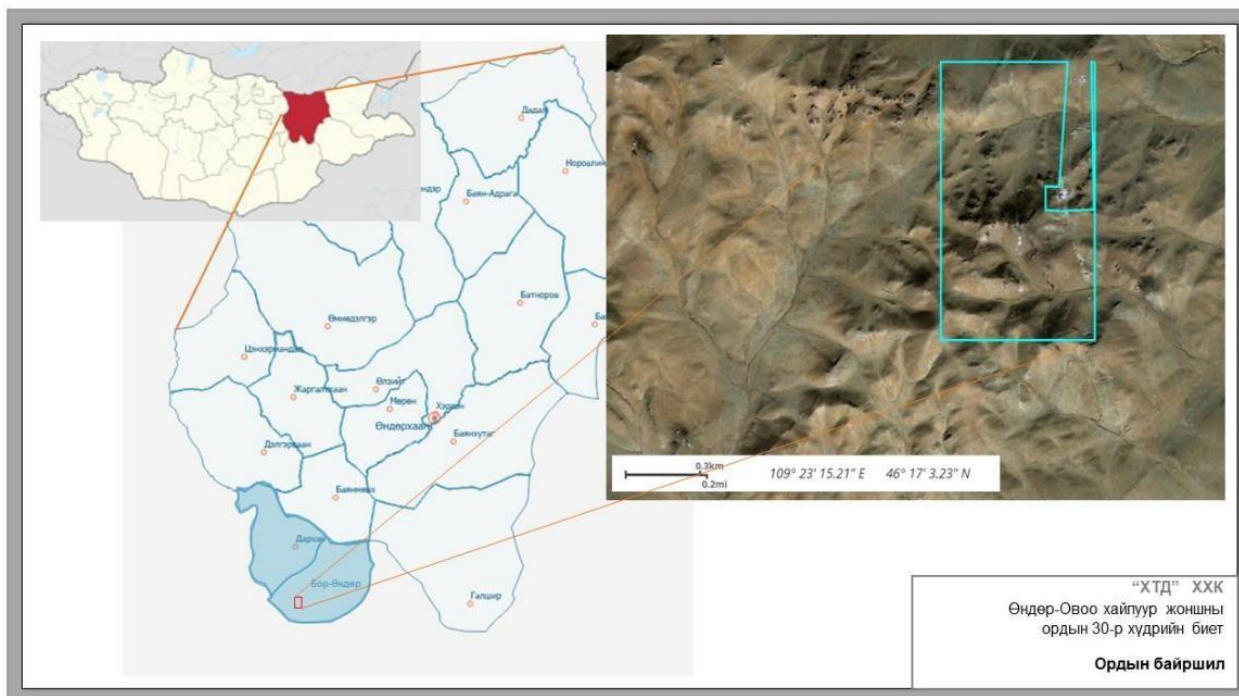
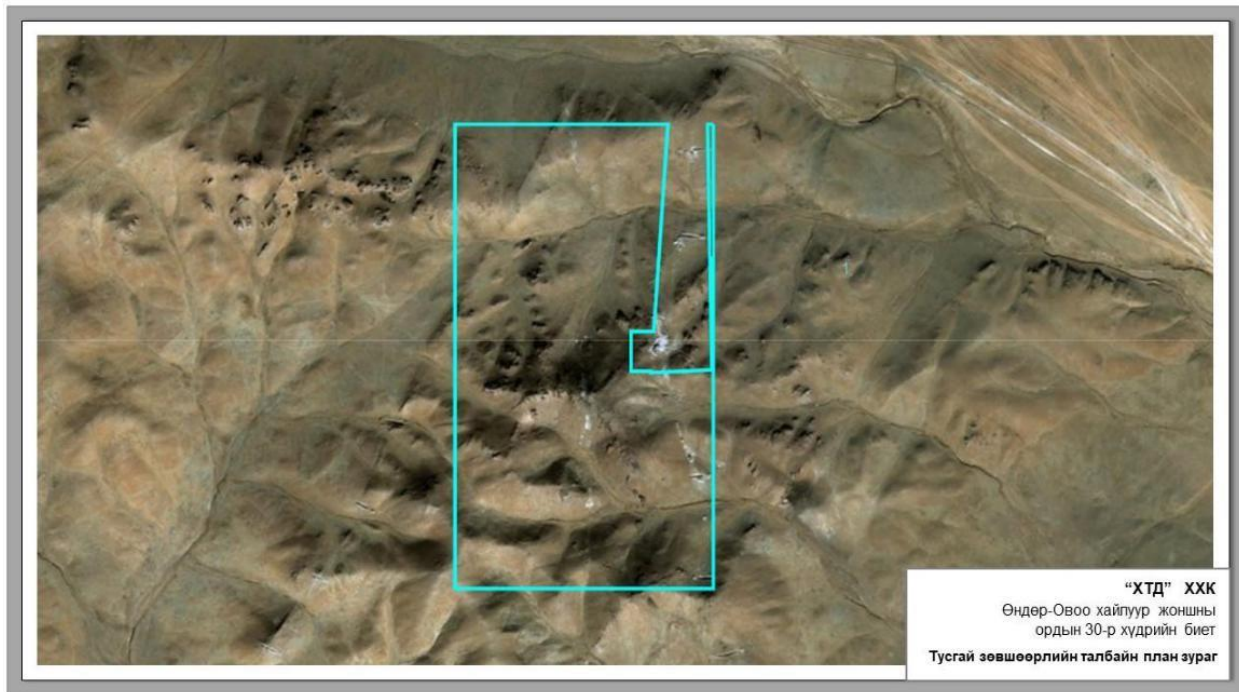
2.1 Төслийн байршил:

Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр сумын нутагт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 330 км-т Хэнтий аймгаас 144 км, Дархан сумаас зүүн урагш 38 км, Бор-Өндөрийн уулын баяжуулах үйлдвэрээс хойш 6 км, Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумаас зүүн хойш 52 км болон Бор-Өндөрийн төмөр замын өртөөнөөс хойш 7 км зайд тус тус байрлана

Хүснэгт №. 2 Төслийн талбайн координат

№	Уртраг	Өргөрөг
1	109° 22' 59.9"	46° 17' 26.61"
2	109° 22' 59.9"	46° 16' 51.67"
3	109° 22' 31.73"	46° 16' 51.67"
4	109° 22' 31.73"	46° 17' 26.61"
5	109° 22' 54.85"	46° 17' 26.61"
6	109° 22' 53.35"	46° 17' 11.01"
7	109° 22' 50.85"	46° 17' 11.01"
8	109° 22' 50.85"	46° 17' 8.01"
9	109° 22' 53.06"	46° 17' 8.01"
10	109° 22' 53.05"	46° 17' 7.91"
11	109° 22' 59.75"	46° 17' 8.11"
12	109° 22' 59.17"	46° 17' 26.61"

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Зураг № 2 Төслийн талбайн байршлын зураг

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

2.2 Төслийн физик газарзүй:

2.3 Уур амьсгал:

Судалгааны талбай нь жилийн дөрвөн улирал ээлжлэн солигддог эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Улирлын температурын зөрүү их. Өвөл нь -37.5 хэм хүртэл хүйтэрнэ. Зун хамгийн их халж +34.9-өөс +40 хэм хүрнэ. Жилд унах хур тунадасны хэмжээ дунджаар 277 мм бөгөөд үүний 70 гаруй хувь нь зуны улиралд бууна. Жил бүрийн 10-р сарын сүүл үеэс цас орж хүйтний улирал эхэлдэг. Салхины хурд 6-8 м/сек-ээс 18 м/сек хүрнэ. Заримдаа түүнээс ч хүчтэй шороон шуурга шуурна. Цасан бүрхүүл ихэвчлэн жил бүрийн 11-р сарын 2 дугаар хагаст эхлэн тогтож, дараа жилийн 3-р сарын сүүлч, 4-р сарын эхээр бүрэн хайлдаг. Жилд дунджаар 79-95 орчим хоногийн туршид харьцангуй бага зузаантай цасан бүрхүүл тогтдог боловч уул толгодын хойд ташлаг болон хөндий хотгорын ай савын хэсэгт цасан бүрхүүлийн хамгийн их зузаан 18-20 см хүрдэг

2.4 Ус зүй

Судалгааны талбайд ой мод, намаг шавар байхгүй. Зуны улирлын сүүлч, намрын ширүүн аадар борооны дараа хуурай сайруудаар хэмхдэс чулуу зөөвөрлөсөн түр зуурын үерийн ус урсдаг. Гадаргуугийн нам дор хэсгүүдэд оршдог жижиг нуур тойрмууд нь агаарын хур тунадсаар тэжээгдэнэ.

2.5 Ургамал зүй

Тус сумын нутаг ботаник газар зүйн мужлалаар дээгүүр, Монголын хээрийн тойргийн Нялгын дүүрэгт хамаарна. Уулын хээрт: Цахилдаг, алаг өвст, хиаг-хялганат, бужмаг, хонгорзул, улалж, бут бударгана, харгана, халгай, буурцагт өвсний төрөл зонхилно. Тал хээрт: Үетэн хялганат, хазаар өвс, хиаг-хялганат, шарилж, лууль, дэрс болон амт чанар, шимт сайтай үетэн, буурцагт, алаг өвсний төрлийн ургамал зонхилно. Мөн гол, булаг, нуур тойрмын хөвөөгөөр хиаг, хазаар өвс, салхин ерхөг, дэрс, харгана, адамсын агь, хэрс зэрэг ургамал ургадаг ба сумын урд говирхог талаараа таана, мангир, хөмүүл, ерхөг, үетэн хялганат, алаг өвс, жижиг бутан үетэн, ботуульт ургамал зонхилон ургадаг байна. Сумын нийт бэлчээрийн 4.5 хувь нь цэвэр бэлчээр, 59 хувь нь сөөгт бэлчээр, 22 хувь нь чулуурхаг бэлчээр, 14.5 хувь нь довонтой бэлчээр байна. Эмийн ургамлаас: Юлдэн тарваган шийр, өргөст сарнай, нохойн хошуу, говийн ганга, таван салаа, царван, хөх дэгд, шар дэгд, цөс өвс, арц, банздоо, бошго, сөд, соргол зэрэг олон зүйлийн эмийн ургамал ургадаг.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөө:

Алс хайлуур жоншны ордын район бол манай орны хамгийн эрс тэс уур амьсгалтай, ургамал бүрхэвч сайтай нутаг. Энэ бүс нутагт уур амьсгалын чийглэг, хуурай байдлыг илтгэх үзүүлэлт болох дулаан улирлын хур тунадас, газрын гадаргын ууршуулах чадварын харьцаа 0.14-өөс их байдаг

Уг төсөл хэрэгжих талбай нь хүний суурьшлын бүс буюу Дархан сумын төвөөс зүүн хойш 36км зайтай, тухай район нь жоншны хэд хэдэн уурхай, баяжуулах үйлдвэртэй байгаа зэргээс агаар орчинд нөлөөлж бохирдуулах тоос, хүнд машин механизмуудын утаа зэргээр бага зэргийн бохирдсон байна.

Агаар орчныг бохирдуулах үндсэн эх үүсвэрийг байгалийн болон хүний үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй гэж 2 ерөнхий хэсэгт хувааж үзнэ. Агаарын бохирдлын нилээд аюултай эх үүсвэрт хүний үйл ажиллагаанаас хамааралтай бохирдолт ордог ба энэ нь ихэвчлэн үйлдвэртэй холбоотой

3.2 Хөрс ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөө:

Төсөл хэрэгжиж буй газрын хөрсөн бүрхэвч нь ялзмаг хуримтлалын давхарга нь бараан хүрэн, хүрэн өнгөнийх нь байдал ялзмагийн хуримтлалтай шууд холбоотой. Бүдэг илэрсэн бөөмөрхөг бүтэцтэй, жижиг сайр чулуу байнга бага хэмжээгээр агуулсан байдаг. Доод хил нь тод ялгардаг. Зузаан нь янз бүр 10см-ээс 30-35 см хүртэл хэлбэлзэнэ. Шилжилтийн ялзмагт давхарга тод бор, цайвар бор өнгөтэй бусад давхаргуудаас арай хурц туяатай, нягтавттар, хил зааг нь тод, зузаан нь 10-25 см байдаг.

БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

“Алс (дальний)-ийн хайлуур жоншны ордын урт хэсэг/биет1,1а,2/-ийг ашиглах” уул уурхайн төслийн хүрээнд төсөл хэрэгжүүлэгчийн мөрдөн ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” Монгол Улсын хууль, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 04 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал”, Засгийн газрын 2013 оны 374 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралт “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам”–ын 2-р хэсэгт тусгасаны дагуу, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэрэгт тулгуурлан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 –ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах хянан батлах, тайлагнах журам”- ын дагуу боловсруулав

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь:

- Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө
- Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь төлөвлөж буй төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй төслийг хэрэгжүүлэгч “ХДТ” ХХК -аас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах ёстой баримт бичиг юм.

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ
ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Хүснэгт №. 3 БОМТ нийт зардал

№	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	Зардал (сая.төг)
	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	4.500.000
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	-
3	Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	1.000.000
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2.500.000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1.500.0
6	Удирдлага зохион байгуулалтын авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	250,000
7	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	980,000
	2023 оны нийт зардал	10.000.000

Тус төслийн үйл ажиллагаанаас төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчин болон төслийн ажилчид, ойр орчмын оршин суугчид, хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, тухайн орчныг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, тус төслийн нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг төлөвлөх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэхэд оршино Ингэхдээ, төсөл хэрэгжүүлэгч тухайн арга хэмжээ бүрийг хэрэгжүүлж болохуйц, бодиттой арга хэмжээг төлөвлөн тусгахыг эрхэм болголоо. Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төслийн 2023 оны 1 жилийн хугацаанд менежментийн төлөвлөгөөний ажилд нийт **10.000.000** зарцуулахаар төсөвлөгдсөн байна.

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөлийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
		Агаарын чанар							
1	- Уурхайн олборлолтын үеийн хөрс хуулалт, олборлолт, овоолго хийх газар шорооны ажил, - Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй тээврийн хөдөлгөөн, Тээвэрлэлтэнд явж буй машинуудаас ялгарах хорт бодисуудаар орчны агаар бохирдох -Бутлуурын үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилт	Уурхайд орж гарах машин, ачилт буулгалтын цаг хугацаа, хоорондын зайг тоосны сарнилтай уялдуулан оновчтой байлгах мөрдөж ажиллах Уурхайн ажиллагсад тоосноос хамгаалах хушуувч, амны маск, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр ажилчдыг хангах сургалт явуулах	Үйл ажиллагааны хүрээнд Үйл ажиллагааны хүрээнд	- -	33.0 -	- -	33.0 -	Жил бүр 2023 оны 5-7 сар	Агаарын тухай хууль, - MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага - Ажлын байрны агаарын ахуйн шаардлага: MNS 4990:2015, MNS 0017-2-3-16:1998 (хүн ам суурьшсан хэсгүүдэд) -“Үйлдвэрийн барилгын салхивч, агааржуулалтын системд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5078: 2001
		Хөрсөн бүрхэвч							

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2	Ордын ашиглалтын явцад хөрсний бүтэц найрлагад өөрчлөлт орох, хог хаягдал, тоосжилтоос бохирдол үүсгэх, хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх.	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалах хадгалалтанд хяналт тавих	Үйл ажиллагааны турш	-	-	Гэрээний дагуух төлбөр		2023 онд	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
		Шимт хөрсний овоолго хийх хадгалах	Үйл ажиллагааны турш	-	-	-	-	-	
		Уурхайн орчны замыг стандартын дагуу тавих, тэмдэгжүүлэх ажил хийх, олон салаа зам гаргахаас сэргийлэх	Үйл ажиллагааны турш	-					
Дуу чимээ									
3	Ашиглагдаж буй машин тоног төхөөрөмжөөс үүссэн дуу чимээ орчны шуугианы түвшнийг нэмэгдүүлнэ	Олборлолтын ажлыг өдрийн цагаар гүйцэтгэх	Үйл ажиллагааны турш	-	-	-	-	Тогтмол	MNS12-4-005 : 1985 Шуугианаас хамгаалах хэрэгсэл ба аргууд. Ангилал.
		Дуу шуугианы хэмжилт (2 цэгт дууны түвшин хэмжигч NL-04 багажаар) хийж, дуу, шуугиан бүхий машин механизмын	Үйл ажиллагааны турш	-					2023 онд

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

		ашиглалтыг оновчтой төлөвлөх, үр ашиггүй ашиглалтыг багасгах							
		Усан орчин							
5	Гүний усыг ашигласнаар усны нөөц хомсдох, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох, газар доорх устай холбогдон ургадаг ургамалжилтанд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	Усыг хэмнэлттэй хэрэглэх	Үйл ажиллагааны турш				Үйл ажиллагааний зардлаар	Жил бүр	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль,
		Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулан гэрээ байгуулан зөвшөөрөл авч, төлбөрийг барагдуулах	Үйл ажиллагааны турш					Жил бүр	Усны тухай хууль MNS 4288:1995 /ЗГ-ын 2013 оны 326 дүгээр тогтоолын хавсралт –Ус ашигласаны төлбөрийн хувь хэмжээ/
		Нийт 4500.0							

Хүснэгт №. 4 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 5 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал мян,төг	Хэрэгжүүлэх хугцаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүй баримт бичиг
	Нөхөн сэргээлтийн ажлын техникийн үе шатанд орд газрыг ашиглаж дууссаны дараа болон ашиглалтын явцад уурхайн чөлөөлөгдсөн орон зайг цаашид аж ахуйн үйл ажиллагаанд үргэлжлүүлэн ашиглах зорилгоор нөхөн сэргээхэд техникийн нөхөн сэргээлтийн гол зорилт юм.	Тус сумын удирдлагуудтай зөвшилцөн уул уурхай,дэд бүтцийн нөлөөгөөр эвдрэлд орж орхигдсон 1 га - аас баггүй талбайд техникийн болон нөхөн сэргээлт хийх	Үйл ажиллагааны дуусмагц	–	–		Үйл ажиллагааны зардлаар	–	“Байгаль орчныг хамгаалах тухай” “Ашигт малтмалын тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” MNS5915:2008MNS5916:2008 MNS5917:2008

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

Хүснэгт №. 6 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах жрх зүйн баримт бичиг
1	Дүйцүүлэн хамгаалах	0.5 га талбайд дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт хийх	Төслийн талбайд	-	-	Үйл ажиллагааны зардлаар		“Байгаль орчныг хамгаалах тухай” “Ашигт малтмалын тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” MNS5915:2008MNS5916:2008 MNS5917:2008
2	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд сумын удирдлагуудтай зөвшилцөн 1 га талбайд мод тарих						
3	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны хэмжээ	0.5 га талбайд 500 ширхэг мод тарина.	Төслийн талбайд	-	-	Үйл ажиллагааны зардлаар	2023 онд	

БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн хүрээнд нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа хийгдэхгүй тул 2023 оны БОМТ-нд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ тусгагдаагүй болно.

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өвүүд	Хамгаалах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын биет өв	Түүх, соёлын өв дурсгалуудын талаарх мэдээлэлд анхааралтай хандах, сэргээх ажилд оролцох	Үйл ажиллагааны явцад	-	-	-	-	2023онд	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль
		Түүх соёлын биет өв олдсон тохиолдолд хамгаалалтад авах	Төслийн талбайд	-	-	-	-	2023 онд	

Хүснэгт №. 7 Түүх соёлын өв

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 8 Осол эрсдэлийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Хамгаалах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Болзошгүй осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх, байгалийн гамшиг	Техник, технологийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах, Машин техникийн үйлчилгээ засварыг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж хэвших	Нийт төсөл хэрэгжих талбай барилг байгууламжинд	-	-	-	-	Жил бүр	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
		Галын сараа байгуулах	Үйл ажиллагааны турш	-	-	-	-	2023 онд	
		Аваар ослын үед авран хамгаалах төлөвлөгөөтэй байх	Үйл ажиллагааны турш	-	-	-	-		
		Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн аюулгүй байдалд хяналт тавих, зориулалтын агуулахад хадгалах	Үйл ажиллагааны турш	-	-	-	-	Жил бүр	
				Нийт 2500.0					

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 9Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Хамгаалах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	
1	Хатуу хог хаягдлыг тогтмол зайлуулаагүйгээс орчин бохирдох	Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн дугаар авах	Үйл ажиллагааны турш	–	–	–	–	Жил бүр	Хог хаягдлын тухай хууль болон	
		Хаягдал тосыг хуримтлуулах сав байрлуулах	Үйл ажиллагааны турш	–	–	–	–	Жил бүр	холбогдох журам, заалтууд	
		Хог хаягдлыг цуглуулах савыг битүүмж сайтай хийх, аль болох олон газарт байрлуулах	Үйл ажиллагааны турш	–	–	–	–		Хог хаягдлын тухай хуулийн 14-р зүйл	
Ахуйн хатуу хог хаягдлаар газрын гадарга бохирдох;	Ахуйн хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх, хаягдлын цэгийг стандартын шаардлагад нийцүүлэн битүүмжлэл сайтай хийх, хаягдлыг богино хугацаанд нутаг дэвсгэрээс зөвшөөрөгдсөн цэг рүү зайлуулах.	Төслийн талбайн бүх барилга байгуулам жуудад					250.00	Сар бүр	Хог хаягдлын тухай хууль	
	Хог хаягдал, ШТМ-ын хаягдал хурын усаар дамжин гүний усыг бохирдуулах	Унд ахуйн усыг лабораторын шинжилгээнд тогтсон хуваарийн дагуу шинжлүүлж байх	Төслийн талбай дахь худгийн усанд					ОХШХ-т тусгас анаар	IV улиралд	MNS 3936:1986 Ундны ус болон үйлдвэрийн ус-Тухайн талбарт нь шинжилгээ хийх MNS 0900:2005
	Нийт						1500.0			

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 10. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт №. 10 Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөө

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Хөрс								
1	Хөрсний механик бүрэлдэхүүн	Төслийн талбайн нэг цэг сонгон хөрсний шинжилгээ хийлгэх.	2023 он	Жилд 2 удаа	70,0	70,0	Хөрсийг агрохими, хүнд мяталл, эрүүл ахуй, механик бүрэлдэхүүний шинжилгээг хийлгэнэ	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга,
2	Хөрсний агрохимин үзүүлэлт							
3	Хөрсний хүнд металлын үзүүлэлт							
	Хөрсний эрүүл ахуйн үзүүлэлт							
Агаар								
4	Агаар	Төслийн талбайн нэг цэг сонгон шинжилгээ хийлгэх.	2023 он	Жилд 2 удаа	100,0	200,0	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээ хийлгэх Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO, Тоос, H ₂ S, NH ₃) шинжилгээ хийлгэж БОШТЛ-ын багажаар хийнэ	MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох
5	Дуу шуугиан		2023 он	Жилд 1 удаа				
Усны шинжилгээ								
6	Усны ерөнхий үзүүлэлт	Усны эх үүсвэрээр	2023	Жилд 2 удаа	46.0	46.0	Усны чанар pH, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), усны ерөнхий болон хүнд металлын шинжилгээ	MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж MNS 4586:1998 Усан орчны

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

								чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS (ISO) 5667-14:2000 Гадаад орчны уснаас сорьц авах болон тээвэрлэх, гарын авлагын зөвлөмж MNS 13.060.50 Усны чанарын стандарт MNS 0900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт(бохирдол)
Нийт 980 000								

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №. 11 Удирдлага зохион байгуулалтийн төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Харилцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2023он				
			Сар 5	Сар 3	Сар9		
1	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах	Үйл ажиллагааны зардлаар	+	-	+	ХАБ-ын мэргэжилтэн	БОМТ-нд тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн байна.
2	Уурхайн ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах	Үйл ажиллагааны зардлаар	+	+	+	ХАБ-ын мэргэжилтэн	
3	Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр тогтмол хамруулах. Ажлын онцлогоос хамааруулан хувь хүний хамгаалалтын хэрэгслээр тогтмол хангах, хордлого тайлах хүнс, бэлдмэлээр хангаж байх	Үйл ажиллагааны зардлаар	+	+	+	Уурхайн эмч,	
4	Галын аюулаас хамгаалах хэрэгсэл, эрүүл ахуйн хэрэгслээр хангах	Үйл ажиллагааны зардлаар	+	+	+	ХАБ-ын мэргэжилтэн	
5	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 10'1-д заасны дагуу Байгаль орчны аудит хийлгэх	Үйл ажиллагааны зардлаар	+	+	+	ХАБ-ын мэргэжилтэн	
Нийт 250,000							

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ “АЛС (ДАЛЬНИЙ)-ИЙН ХАЙЛУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН УРТ ХЭСЭГ/БИЕТ1,1А,2/-ИЙГ АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

**БҮЛЭГ 13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ
НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ**

Хүснэгт №. 12 Оршин суугчдад тайлагнах

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	БОМТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн тайланг төсөл хэрэгжиж буй Хэнтий аймгийн Дархан сумын ажлын хэсэгт танилцуулах	БОМТ-ний биелэлтийн тайлан боловсруулж сумын засаг захиргаанд хүргүүлнэ.	БОМТ-ний биелэлт	2023 оны 11 сарын 1 дотор	Үйл ажиллагааны зардлаар	Тус уурхайн байгаль орчны мэргэжилтэн	Хэнтий аймгийн Дархан сум